

*125 Years of Pre-School Education In Shumen
125 Години предучилищно възпитание в Шумен*

125 ГОДИНИ ПРЕДУЧИЛИЩНО ВЪЗПИТАНИЕ В ШУМЕН

Живка Тонева

Зам.-кмет по култура, просвета и образование – Община Шумен

Резюме. Докладът е представен от Живка Тонева, зам.-кмет по култура, просвета и образование на община Шумен по повод 125-годишнината на организираното предучилищно образование в Шумен. През своето 125-годишно съществуване предучилищното възпитание в Шумен изминава дълъг и нелек път. Тази юбилейна година е повод да се проследят динамиката, традициите и новостите в неговото развитие, да се направи равностойна, както и да се очертае мястото на детската градина в съвременната образователна система на града.

Keywords: preschool education, traditions, financing, educational infrastructure

Нашият град е известен със своята водеща роля в областта на просветата и културата в годините на Възраждането: първо гражданско честване на братята Кирил и Методий през 1813 г., първи оркестър от класически инструменти, първи театър, първо класно девическо училище и още над тридесет първенства.

Сред първите сме и в организираното предучилищно възпитание в България.

На 10.08.1882 г. в Свищов Никола Живков – учител и общественик, открива училището „Детинска мъдрост“ за деца от 4 до 7 години, което по същество е първата детска градина у нас. В специална обява той разяснява, че там „децата ще се запазват чисти и здрави, ще станат наклонни на мъдрост“ и ще се подготвят за „редовните основни училища“.

Началото на общественото предучилищно възпитание в нашия град е поставено през 1889 г., когато общината, с финансовата подкрепа на Министерството на народното просвещение, открива забавачница. За учител е назначена Станка Попова, получила специална подготовка за детска учителка в Софийската девическа гимназия.

През 1902 г. е открита частна еврейска забавачница, а през 1908 г. се открива и арменско частно детско училище.

Просветният закон на БЗНС от 1921 г. за пръв път постановява общините с население над 20 хил. жители задължително да откриват детски училища.

Оттогава досега Шуменското предучилищно възпитание има своето богато минало, живее и се развива днес, ще има и своето значимо бъдеще. Защото е изпълнено с много труд и обич към най-малките граждани на Шумен. За да бъде то такова, каквото е днес, години наред са работили и работят стотици учители, директори, служители, партньори и съмишленици за каузата на детето и детството. Пътят през годините е пример за всеотдайност, иновативност, съчетаващ европейските ценности с националните традиции.

Днес образователната общност и шуменци се радват на обновените и слънчеви тридесет и две детски градини. В 132 групи се възпитават и обучават 3024 деца. Грижата им е поверена на 296 квалифицирани детски учители, 10 музикални педагози, 8 логопеди, 5 психолози и 251 помощник-възпитатели и служители. Голяма част от тях са участници в национални и международни научни форуми, имат различни публикации в специализираните научни издания.

Общинското ръководство работи последователно за стимулиране и утвърждаване на **задължителното ранно** детско образование. 93% от децата в задължителна предучилищна възраст посещават подготвителните групи в училищата и детските градини в общината.

Всяка детска градина в града ни е уникална, с подчертано индивидуален и творчески стил, където деца и педагози имат реална възможност за свободно, творческо и професионално развитие на личностния потенциал.

Ръководството на община Шумен с дълбоко убеждение споделя разбирането за значимата роля на детската градина в живота на детето. Това определя и приоритетното място на предучилищното възпитание в политиката на общината.

Последните няколко години са белязани с мащабни промени в инфраструктурата, въвеждането на технологични новости, обновяването на материалната и дидактичната база на детските градини. Създадоха се условия за кадровото израстване и развитие на персонала, въвеждане на системи за материални и социални стимули за работещите в системата.

В продължение на две години (2012 – 2013) успешно се реализираха I и II етап на проекта **„Модернизация на общинската образователна инфраструктура на град Шумен“** с извършено саниране и ремонтни дейности във всички градски детски градини за 5 300 000 лева.

Модерната образователна структура е стимул за ръководствата на детските градини и учителите. Обособени са модулни центрове за игра, творчество и учене – дейности, които стимулират правото на избор на детето, възпитават самостоятелност и отговорност. Ежедневието в групите е изпълнено с педагогически инициативи за работа с родителите, тематични дни, тренинги и спортни прояви.

В нашата община няма списък на чакащи деца за приемане в детските градини и въпреки това, с цел създаване на максимално добри условия за занима-

ния на децата и работа на учителите и служителите, ние разширяваме базата и строим нови детски градини.

Доказателство в тази посока е откриването през октомври 2010 г. на филиал „Звездици“ към ЦДГ № 30 „Космонавт“, с капацитет за 100 деца. Благодарение на новата база списъчният състав на децата в групите в детските градини в този район на града ни е вече добре балансиран.

От 01.10.2013 г. шуменци се сдобиха с още две яслени групи към ЦДГ № 24 „Светулка“ и ЦДГ № 28 „Чучулига“.

На 30.10.2013 г. отвори врати и ОДЗ „Пчелица“. В тази модерна, съвременна база се обучават 130 деца.

През септември същата година отвори врати и втората подготвителна група за 25 деца в СОУ „Тр. Симеонов“, която е към структурата на ОДЗ „Светулка“.

Съвременното дете трябва да обитава модерна сграда, да получава модерно образование и да се учи от модерен учител. Учителят безспорно е най-важният фактор за състоянието и потенциала за развитие на една образователна система. Той непрекъснато трябва да се адаптира към променящите се образователни потребности и новите педагогически изисквания.

Децата в нашия град се възпитават от учители с изключително позитивна нагласа към ценностите на професията, към нейния творчески характер. Водени от разбирането за определящата роля на учителя, през **март 2012 г.** екипът на ОДЗ „Светулка“ организира Национален педагогически форум „Детски учител – мисия от бъдещето“, който бе посветен на честванията по случай 130-годишнината на предучилищното възпитание в България и 30 години от откриването на детската градина. Учители, родители, представители на академичната общност, издателства и организации, партниращи с предучилищния сектор от 14 области на страната, представиха своите виждания по глобални образователни теми и личен опит. В двата работни дни на форума бяха представени 48 доклада.

Квалификацията на педагогическите кадри, грижата за тяхното развитие и израстване е една от основните грижи както на директорите на детските заведения, така и на ръководството на общинска администрация.

И през тази юбилейна година партньорството ни с ШУ „Еп. К. Преславски“ получи израз с проведените 14 обучителни модула за всички категории 296 педагози от детските градини – директори, учители, психолози и логопеди.

В детските градини учителите обучават децата, но и провокират техните заложби.

Вече осем поредни години се провежда състезанието „Млад математик“ с участието на отбори от подготвителните групи към училищата и детските градини в града ни. Още една съвместна проява с Шуменския университет.

Всяка четна година, за седми пореден път, ръководството на ЦДГ № 25 „Братя Грим“ с помощта на община Шумен организира и провежда **„Международен фестивал за деца по приказки на Братя Грим“**. Фестивалът, който през 2002 година стартира като национален с участници от 8 български града и 6 шуменски детски градини, тази година за четвърти път беше с международно участие.

Всяка година през април се провежда и детският театрален фестивал **„Колумбина“**, организиран от ЦДГ № 35 „Изворче“ с подкрепата на община Шумен и Училищното настоятелство към детската градина. Този фестивал обогатява културния календар на града ни със своята магия, вълшебства и чудеса, сътворени от децата.

В своята 125-годишна история общинската предучилищна образователна система е водеща в страната в обучението по безопасност на движението по пътищата.

В края на октомври 2013 г. отбелязахме **30 години от организираната работа по безопасно движение** с деца от предучилищна възраст и създаването на клуб „Светофарче“. През юбилейната седмица се проведеха: открити педагогически практики в детски градини – членове на клуб „Светофарче“; състезанието „Весел светофар“ в спортна зала „Младост“; викторина с участието на отбори от учители, пътни полицаи, родители и деца.

Кулминация на седмицата бе научно-практическата конференция с международно участие **„30 години организирана работа по безопасност на движението по пътищата в детските градини“**. В издадения сборник бяха публикувани 46 доклада и научни съобщения на учители и директори от 11 града от страната, както и от детски градини от Румъния, Австрия и Естония.

В юбилейната година се реализираха и няколко спортни инициативи. През май за 16-и пореден път се проведе детският спортен празник **„Весел старт“**. Всяка година отбори от четири детски градини мерят сили в различни щафетни игри. Спортният ентузиазъм на децата винаги е богато възнаграден с подаръци, които обогатяват спортната база в групите.

Детската спортна олимпиада на дружбата също бе част от общинските мероприятия по повод честванията на 125 години от предучилищното възпитание в града ни и 30 години от създаването на Целодневна детска градина №32 „Дружба“.

Детската градина днес е институция, широко отворена към света. Последните три години са едни от най-успешните по отношение на **проектната дейност** в детските градини.

Активната работата **по различни европейски проекти** помогна те да се утвърдят със свой индивидуален облик. Учителите откриват нов смисъл в ежедневието си. Станаха по-смели, по-организирани, търсещи различното и иновативното. Чрез реализираните учебни визити учителите имат достъп до

различни образователни системи, които им осигуряват межкултурен и педагогически обмен. Участието в различни национални и международни форуми в страни от Европейския съюз издига и утвърждава имиджа на предучилищното възпитание в нашия град.

Реализираната инициатива през март т. г. – „Европа в Шумен“, бе израз на високо оценения труд на нашите педагози от европейските партньори. Тази мащабна инициатива на ръководствата на ЦДГ № 23, 25, 27, 30 и ОДЗ „Светулка“ бе подкрепена и от Центъра за развитие на човешките ресурси – националната агенция, администрираща програмата „Учене през целия живот“. В рамките на тази седмица се проведе и Международната конференция „Насърчаване на креативността чрез проектната дейност“. Това бе отлична възможност за качествено споделяне на опит и добри практики между всички гости от 16 европейски страни – *Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Естония, Италия, Испания, Литва, Полша, Румъния, Турция, Финландия, Франция, Холандия и Швеция.*

ЦДГ № 34 „Пролетна дъга“ спечели **проект „Заедно за равен старт в училище“** към МОН. Със средства от проекта бяха обновени материалната и дидактичната база в детската градина, създадох се условия за практическо усвояване на българския език и разширяване на жизнения опит на децата от етническите малцинства.

Само преди месец още две детски градини от града ни спечелиха много сериозно финансиране за работа по проект за стратегическо партньорство по програма „Еразъм плюс“ – програма на ЕС в областта на образованието, обучението, младежта и спорта. ЦДГ № 5 „Латинка“ и ЦДГ № 35 „Изворче“ в продължение на две години ще са част от проекта „Куклена мисия – детство без граници“.

Много са детските градини, които работят по образователни проекти e-Twinning. Част от тези проекти са със специален знак за качество.

През април по идея на педагозите от ЦДГ № 2 „Слънце“ се проведе и първият конкурс „**Да съхраним традициите**“ за деца от предучилищна възраст, посветен на пролетните празници и обичаи, в който взеха участие ЦДГ № 1, 2, 28 и 35.

Голяма активност към общински фонд „Култура“ проявяват всички детски градини, като най-много спечелени проекти имат ЦДГ № 19 „Конче-Вихрогонче“, ЦДГ № 25 „Братя Грим“ и ОДЗ „Щурче“.

В една динамична социална среда негативните поведенчески прояви не подминават и ранната детска възраст. През периода 2010 – 2012 година бе разработена и реализирана Общинска програма за **превенция на агресивното** поведение при децата от предучилищна възраст. В продължение на три години успяхме да реализираме успешни модели на възпитание, които бяха представени пред национална научно-практическа конференция „Превенция

на агресията в предучилищна възраст“, организирана от община Шумен и Шуменския университет „Еп. К. Преславски“. В нея взеха активно участие учители, директори и научни работници от 11 града в страната.

На форума се представиха 62 различни идейни проекта, добри практики, разработки и доклади.

Сред приоритетите при реализирането на общинската програма бе и задачата на общинската администрация да осигури и финансово обезпечи допълнително 4 щатни бройки „психолог“ в детските градини. Днес във всички детски градини в града работят такива специалисти, които консултират децата и родителите и подпомагат дейността на учителите.

Сериозно достижение на предучилищната система в община Шумен за последните пет години е осигуряването на разнообразно и балансирано **хранене**. Прилагането на новите Наредби за хранене на децата от 3- до 7-годишна възраст, контролът по тяхното изпълнение и отговорното отношение на учителите и родителите към здравето на децата е процес на осъзнати действия от страна на всички. В общинските детски градини храненето е по единно меню, утвърдено от инженер-технолог. През 2010 г. шест детски градини се включиха към програмата „Училищен плод“ към Министерството на земеделието и храните. Към настоящия момент всички ДГ са включени към тази програма.

Всяко дете е осигурено безплатно с минерална вода и хигиенни консумативи.

Днешните деца се характеризират с висока интелигентност, самоувереност, креативност и свободомислие. За да може съвременният учител да осигури условия за личностно развитие на тези деца, самият той трябва да се променя, да трансформира мисленето и съзнанието си, да реорганизира работата си, да променя нагласите, погледа, подходите си на взаимодействие с децата.

Променят се и очакванията на техните **родители**. От детската градина днес те очакват модерно обучение, висока степен на подготвеност на детето за първи клас, непрекъснато осъвременявана, богата и развиваща среда, висока степен на професионализъм у работещите с децата. Те поставят нови предизвикателства пред възможностите и мотивацията на учителите. През изминалите години много и различни бяха поводите за осъществяване на връзка с родителите. Отчитаме, че това е необходим и задължителен процес за успешна обучителна и възпитателна дейност. Перспективите в развитието на сътрудничеството ще продължават да бъдат насочени към доверие и откритост във взаимоотношенията, запознаване със спецификата на възпитателно-образователния процес и активно участие в живота на детската градина.

Много и разнообразни са дейностите с родителите. Една от последните е **Пъстър парад на хвърчилата**, организиран от ръководствата на детските градини и община Шумен. В атрактивната проява в небето над Шумен се вдигнаха над 320 малки и големи хвърчила.

В своята ежедневна работа общинската предучилищна образователна система има верни партньори и съмишленици.

Дългогодишното **сътрудничество между Шуменския университет „Еп. К. Преславски“** и детските градини в града допринася за усъвършенстване на педагогическия процес и квалификацията на предучилищните педагози.

Всяка година учителите от шуменските детски градини приемат и осигуряват професионално-практическата подготовка на студентите от различни специалности към Педагогическия факултет.

С удовлетворение споделяме за ефективното сътрудничество и взаимодействие през годините със **Синдиката на българските учители и Сдружението на директорите в средното образование**. Съвместната ни работа досега винаги е била на базата на конструктивни дискусии и анализи, на партньорство и коректен социален диалог. Като признаваме нарасналата роля на колективното трудово договаряне, ние оценяваме изграденото доверие и успешните общи действия.

Изминалото време ни кара да вярваме, че когато всички заедно поемаме отговорността и ангажираността за нашите деца, ставаме част от превръщането на детските мечти в реалност.

125 YEARS OF PRE-SCHOOL EDUCATION IN SHUMEN

Abstract. The report is presented by Mrs. Jivka Toneva – Deputy Mayor of Culture, Enlightenment, and Education of the Municipality of Shumen on the celebrations of the 125th anniversary of organized pre-school education in Shumen.

During its 125 years of existence pre-school education in Shumen comes a long and challenging way. This anniversary year was an occasion to follow the dynamics, traditions and innovations in its development, to strike a balance, and to outline the place of the kindergarten in the modern educational system of our city.

✉ **Mrs. Zhivka Toneva**

Deputy Mayor for culture, enlightenment and education
Shumen Municipality
Bulgaria